

Prefixes (Upasarga)

- The उपसर्ग-s (prefixes) are frequently used in Sanskrit language
- They bring about changes in the meaning of the basic roots

उपसर्गेण धात्वर्थो बलादन्यत्र नीयते ।

प्रहार - आहार - संहार - विहार - परिहारवत् ॥

- प्रहार, आहार, संहार, विहार, परिहार - derived from root हृ = to snatch away
- प्र + हृ = to strike
- आ + हृ = to eat
- सम् + हृ = to kill
- वि + हृ = to walk with pleasure/ to wander
- परि + हृ = to ward off

Prefixes - 22 in number

▪ प्र = more, forward	▪ आ = to form, backwards
▪ परा = down, backward	▪ नि = in, more
▪ अप = away, opposite	▪ अधि = above
▪ सम् = together, very much	▪ अपि = also, to cover
▪ अनु = behind	▪ सु = good
▪ अव = down	▪ अभि = towards
▪ निस् = out, far away	▪ प्रति = towards, against
▪ निर् = out	▪ परि = around
▪ दुस् = bad	▪ उप = near, to
▪ दुर् = difficult	▪ उद् = up
▪ वि = contrary, particular	▪ अति = beyond

Examples -

- गम् → गच्छति (to go) → आ + गम् = आगच्छति (to come)
→ अनु + गम् = अनुगच्छति (to follow)
→ निर् + गम् = निर्गच्छति (to go out)
→ उद् + गम् = उद्गच्छति (to go upward)
→ दुर् + गम् = दुर्गच्छति (to lead difficult path)

Functions of the उपसर्ग-s

धात्वर्थं बाधते कश्चित् कश्चित्तमनुवर्तते ।
तमेव विशिनष्ट्यन्यः उपसर्गगतिस्त्रिधा ॥

1. धात्वर्थं बाधते कश्चित् - some change the meaning of the root
2. कश्चित्तमनुवर्तते - some follow the original meaning
3. तमेव विशिनष्ट्यन्यः - some reinforce/highlight/enhance meaning of the root

1. When certain उपसर्ग-s are added to certain roots, we get exactly the opposite meaning

• गम् (गच्छति) = to go	• आ + गम् (आगच्छति) = to come back
• स्मृ (स्मरति) = to remember	• वि + स्मृ (विस्मरति) = to forget
• जि (जयति) = to win	• परा + जि (पराजयते) = to lose

2. The meaning of the roots is enhanced due to the उपसर्ग-s

• धाव् (धावति) = to run	• प्र + धाव् (प्रधावति) = to run fast
• वह् (वहति) = to flow	• प्र + वह् (प्रवहति) = to flow fast
• राज् (राजते) = to shine	• वि + राज् (विराजते) = to shine better
• ज्ञा (जानाति) = to know	• वि + ज्ञा (विजानाति) = to know better

3. Some roots change their पद-s because of the उपसर्ग-s (if the root is originally PP, due to addition of certain उपसर्ग it becomes AP and vice versa)

स्था - तिष्ठति (PP)	सम्, अव, प्र, वि + स्था - संतिष्ठते, अवतिष्ठते, प्रतिष्ठते, वितिष्ठते (AP)
गम् - गच्छति (PP)	सम् + गम् - सङ्गच्छते (AP)
जि - जयति (PP)	वि, परा + जि - विजयते, पराजयते (AP)
रम् - रमते (AP)	वि, आ, परि - विरमति, आरमति, विरमति (PP)

Past tense forms with उपसर्ग-s

1. अनु + गम् (गच्छ्) = अनु + अगच्छत् = अन्वगच्छत् | (यण् सन्धि)
2. प्रति + वद् = प्रति + अवदत् = प्रत्यवदत् | (यण् सन्धि)
3. आ + गम् (गच्छ्) = आ + अगच्छम् = आगच्छम् | (सवर्णदीर्घसन्धि)